

MOTINŲ VIDINĖS DARNOS IR KŪDIKIŲ MOTORINĖS RAIDOS SUBJEKTYVAUS VERTINIMO SĄSAJOS

Viktorija Sytnikova¹, Veslava Radzevič^{1,2}, Lina Budrienė^{1,2},
Juozas Raistenskis^{1,2}, Vilma Dudonienė³

Vilniaus Universitetas¹

Viešosios įstaigos Vilniaus universiteto ligoninės

Santaros klinikų filialo Vaikų ligoninė²

Lietuvos sporto universitetas³

SANTRAUKA

Tyrimo pagrindimas. Depresijos simptomų turinčios moterys mažiau domisi kūdikio raida, todėl turi mažiau žinių, nemoka tinkamai įvertinti raidos etapų, ir tai gali turėti įtakos motinos požiūriui į kūdikį, jo poreikių supratimui bei tenkinimui. Prastas vidinės darnos jausmas yra siejamas su didesniu stresu ir yra vienas svarbiausių depresijos rizikos veiksnių. Todėl negalima atmesti galimybės, kad vidinės darnos jausmas, turėdamas stiprią įtaką motinų psichologinei sveikatai, gali turėti įtakos ir kūdikio raidai.

Tikslas – nustatyti sąsajas tarp motinų vidinės darnos lygio, motinų darnos su kūdikiu ir kūdikių motorinės raidos subjektyvaus vertinimo.

Metodai. Apklausoje dalyvavo 41 motina. Buvo naudojami penki klausimynai: sociodemografi-
nių klausimų anketa; „Vidinės darnos“ ir „Vidinės darnos su kūdikiu“ klausimynai, skirti įvertinti motinų vidinę darną, jos darną su kūdikiu; motinų kasdienio streso vertinimo „Kasdienių rūpesčių skalė“; taip pat buvo modifikuota į klausimyną *Alberta* kūdikių motorinės raidos skalė tuo tikslu, kad motinos galėtų pačios įvertinti savo kūdikio motorinį vystymąsi.

Rezultatai. Motinoms, patiriančioms stiprų stresą, vidinės darnos balų vidurkis ($44,9 \pm 7,89$) buvo statistiškai reikšmingai žemesnis, lyginant su motinomis, kurios stipraus streso nepatiria ($49,9 \pm 4,61$). Nustatytas stiprus koreliacinis ryšys tarp motinų vidinės darnos ir darnos su kūdikiu ($r = 0,72$; $p = 0,003$). Motinų subjektyvus jų kūdikių motorinės raidos vertinimas nepriklausė nuo motinų vidinės darnos balo ($r = 0,13$; $p > 0,05$). Taip pat kūdikių motorinei raidai neturėjo įtakos motinų vidinė darną ($r = 0,03$; $p > 0,05$).

Išvada. Stiprios vidinės darnos motinos pasižymi ir stipria darną su kūdikiu. Subjektyvus kūdikių motorinės raidos vertinimas nepriklausė nuo motinų vidinės darnos lygio.

Raktažodžiai: vidinė darną, darną su kūdikiu, pogimdyvinė depresija, motorinė raida.

ĮVADAS

Kūdikystė yra intensyviausio mokymosi laikotarpis. Kiekvieną dieną kūdikis atranda naujus judesius, garsus, tobulina motorinius ir komunikacinius įgūdžius. Motorinės raidos išsivystymo lygio atitikimas jo chronologiniam amžiui yra svarbiausias rodiklis, parodantis vaiko sveikatą, todėl sveikatos priežiūros specialis-

tams būtina žinoti normalios motorinės raidos vystymosi etapus. Bet koks motorinės funkcijos vėlavimas gali neigiamai paveikti tolesnę vaiko raidą. Siekiant sumažinti motorinės raidos sutrikimų atsiradimo riziką, svarbu nustatyti motorinę raidą lemiančius veiksnius (Soares et al., 2018).

Vaiko motorinė raida priklauso nuo daugelio veiksnių: paveldimumo, vaiko sveikatos, ekonominių sąlygų, socialinės aplinkos, tėvų dėmesio, jų gebėjimo patenkinti svarbiausius fiziologinius ir emocinius vaiko poreikius, taip pat nuo pačių tėvų fizinės ir psichologinės sveikatos (Kerstis et al., 2013). Sutrikusi motinos psichikos sveikata laikotarpiu po gimdymo yra laikoma vienu pagrindiniu motorinės raidos sutrikimų rizikos veiksniu, kuris neigiamai paveikia ankstyvą motinos ir kūdikio prierašumo formavimąsi bei tolesnę kūdikio raidą (Radzevič ir kt., 2019). Dažniausias pogimdyvinis psichikos sveikatos sutrikimas, pasireiškiantis pirmaisiais metais po gimdymo, yra pogimdyvinė depresija (Sekizuka et al., 2006; Stewart, Vigod, 2019). Nustatyta, kad vaikai, kuriuos augina tėvai, turintys psichikos sveikatos sutrikimų, gauna mažiau dėmesio, tėvai mažiau reaguoja į jų signalus, vaikai būna mažiau socializuoti, atsilieka jų kognityvinis ir motorinis vystymasis, todėl tėvų atsparumas stresui, jų psichologinė ir fizinė sveikata yra labai svarbi sėkmingai vaiko raidai (Kerstis et al., 2013).

Viena iš psichologinės sveikatos sudedamųjų dalių yra vidinė darna. Vidinė darna apibrėžiama kaip gebėjimas matyti pasaulį valdomą, suprantamą ir prasmingą (Mittelmark et al., 2017; Bauer et al., 2020). Nustatyta, kad moterys, kurias palaiko jų sutuoktiniai ir artimieji, yra fiziškai aktyvesnės, sveikiau maitinasi ir būna mažiau nerimastingos, taip pat jų vidinės darnos lygis būna aukštesnis, o žmogui, turinčiam aukštą vidinės darnos lygį, būna lengviau išgyventi stresines situacijas (del-Pino-Casado et al., 2019). Tuo tarpu motinos, turinčios žemą vidinės darnos lygį, turi didesnę riziką sirgti depresija (Hildingsson, 2017). Nuo vidinės darnos lygio priklauso vaiko ir motinos prierašumo formavimasis ankstyvoje kūdikystėje. Remiantis šiais moksliniais pastebėjimais yra pagrindo manyti, kad motinos vidinės darnos lygis gali turėti įtakos ir vaiko motoriniam vystymuisi, tačiau mokslinėje literatūroje iki šiol didžiausias dėmesys skiriamas motinų vidinės darnos bei jai įtaką darančių veiksnių analizavimui ir mažai nagrinėjama motinų darnos su kūdikiu problematika. Be to, nepavyko rasti mokslinių studijų, nagrinėjančių motinų vidinės darnos ir kūdikių motorinės raidos sąsajas. Todėl šio tyrimo esminis tikslas buvo nustatyti sąsajas tarp motinų vidinės darnos lygio ir kūdikių motorinės raidos subjektyvaus vertinimo.

METODAI

Tiriamieji. Dalyvauti tyrime buvo pakviestos motinos, pagimdžiusios išnešiotus ir sveikus kūdikius, neturinčius genetinių, raidos ar kitų diagnozuotų sveikatos

sutrikimų. Kūdikių amžius neturėjo viršyti 12 mėnesių. Iš viso tyrime dalyvavo 41 motina.

Tyrimo organizavimas. Gavus sutikimą dalyvauti tyrime, motinoms buvo pateiktos anketos. Tyrimas buvo pradėtas asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, toliau tęstas nuotoliniu būdu naudojant *Microsoft Forms* programą. Kiekvienai motinai buvo paaiškinta tyrimo svarba, reikšmė ir tikslas, garantuotas tyrimo anonimiškumas ir konfidencialumas.

Tyrimo metodai

Tyrimas buvo vykdomas naudojant penkis klausimynus:

1. *Bendrujų duomenų klausimynas*. Buvo renkami motinų sociodemografiniai duomenys (amžius, išsilavinimas, gyvenamoji vieta, šeiminė padėtis), informacija apie kūdikį (lytis, amžius); subjektyvūs klausimai (kaip tiriamoji priėmė žinią apie nėštumą, ar kūdikis buvo planuotas); informacija apie tai, kaip gimė kūdikis (ar gimdymo metu buvo komplikacijų; ar buvo atliktas cezario pjūvis).

2. *A. Antonovskio vidinės darnos skalė* (Eriksson, Lindström, 2005). Ją sudaro 13 punktų, aprašančių įvairias gyvenimo situacijas arba jausmus. Tiriamosios turėjo pasirinkti tinkamiausią variantą, tiksliausiai aprašantį, kaip dažnai aprašytos situacijos įvyksta tiriamųjų gyvenime (labai dažnai, dažnai, kartais, retai, niekada). Kiekvienas atsakymas buvo koduojamas nuo 1 iki 5, bendras balų skaičius galėjo svyruoti nuo 13 iki 65 balų. Aukštesnis balų skaičius rodo geresnę vidinę darną.

3. *Modifikuota vidinės darnos skalė*. Ji parodo motinos darną su kūdikiu (Markūnienė, 2003). Motinos ir kūdikio darnos duomenys buvo vertinami surinktų balų suma. Didesnis balų skaičius rodė geresnę motinos ir kūdikio darną.

4. *Motinos kasdinių rūpesčių klausimynas* (Crnic, Greenberg, 1990). Jis sudarytas iš dviejų dalių. Pirmoje dalyje minimi su vaiko priežiūra susiję rūpesčiai. Aprašomi kasdieniai įvykiai šeimoje, tokie kaip sunkumai laiku paruošti kūdikį išvykai ir t. t. Antroje dalyje išvardyti kiti, ne su kūdikio priežiūra ir šeima susiję rūpesčiai – tokie kaip eismo problemos, sunkumai apsiperkant ir pan. 5 balų skalėje motinos vertino, kiek jas erzina minėti įvykiai pradedant 1 balu – „Nė kiek“, baigiant 5 balais – „Labai stipriai“. Gautas balų skaičius parodo motinų streso lygį.

5. *Alberta kūdikių motorinės raidos skalė* (AKMRS). Tai skalė (Piper et al., 1992), skirta įvertinti kūdikio nuo gimimo iki 18 mėnesių amžiaus motorinį vystymąsi. Skalė padeda įvertinti, atpažinti ir atrasti psichomotorinės raidos sutrikimus ar nukrypimus nuo normos. Remiantis šia skale buvo parengta anketa, sudaryta iš 30 klausimų. Pradžioje motinos turėjo atsakyti, ar, jų manymu, kūdikis atlieka visas užduotis, kurias turėtų atlikti jo amžiaus kūdikiai, bei pakomentuoti savo atsakymą. Vėliau mamoms buvo pateikta išsamesnė anketa su teiginiais, kur kiekvienas teiginys apibūdino tam tikrą vaiko motorinės raidos etapą, o mamos turėjo

pažymėti, ar jų kūdikis atlieka arba anksčiau atliko klausimyne aprašytus veiksmus. Kiekvieną teiginį motinos galėjo papildomai pakomentuoti (pvz., nurodyti, kiek laiko kūdikis praleidžia gulėdamas ant pilvo, arba paminėti, kad kūdikis jau žengia savarankiškai, tačiau labiau mėgsta ropoti ir pan.). Atsižvelgiant į anketos atsakymus bei motinų komentarus, kiekvieno kūdikio raida buvo vertinama pagal AKMRS kriterijus, skiriant balą už kiekvieną atliktą veiksmą ir susumuojant bendrą rezultatą.

Statistinė duomenų analizė. Atlikto tyrimo gautiems duomenims apdoroti buvo naudojama *Microsoft Excel 2016* programa ir statistinės analizės sistema *R x64 3.5.1*. Statistinės duomenų analizės metu buvo apskaičiuotos įvairių rodiklių skaitinės charakteristikos. Tai imties vidurkis, mediana, minimali ir maksimali reikšmė, standartinis nuokrypis (SN), standartinė paklaida (SP). Duomenų normalumas buvo nustatomas Shapiro'o–Wilk'o testu, nagrinėjami duomenys atitiko normalumo sąlygas, todėl kintamųjų vidutinių reikšmių lygybei vertinti buvo naudojamas parametrinis *t* kriterijus, o tiesinės priklausomybės tarp kintamųjų buvo vertinamos skaičiuojant Pearson'o koreliacijos koeficientus. Dviejų rezultatų atitikčiai vertinti buvo naudojamas *Kappa* koeficientas. Duomenų reikšmingumo lygmuo $\alpha = 0,05$.

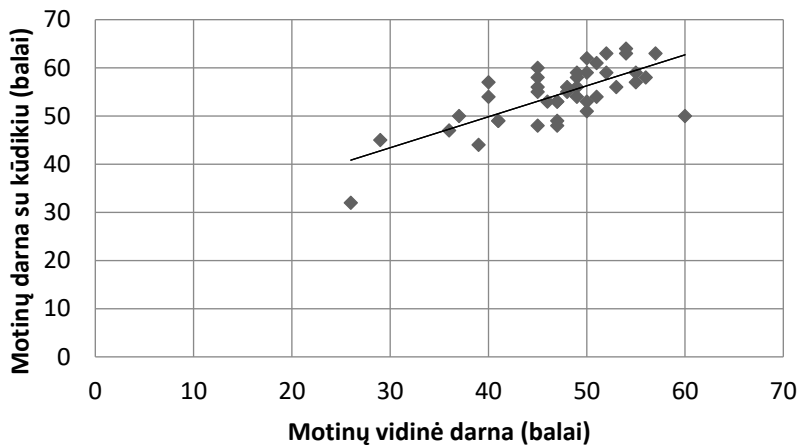
TYRIMO REZULTATAI

Bendrieji duomenys. Anketinėje apklausoje dalyvavo 41 motina, kurių amžiaus vidurkis buvo $30,1 \pm 5,81$ m. Jauniausia motina buvo 19 m., vyriausia – 47 m. Kūdikių amžius svyravo nuo 2 iki 12 mėnesių (vidurkis $6,97 \pm 3,11$ mėn.).

Vidinė darna. Apklausos metu buvo nustatyta, kad motinų vidinės darnos (VD) vidurkis buvo $47,1 \pm 7,05$ balo (žemiausias balas – 26, aukščiausias – 60). Motinoms, patiriančioms stiprų stresą, vidinės darnos balų vidurkis ($44,9 \pm 7,89$ balo) buvo žemesnis ($p < 0,05$), lyginant su motinomis, kurios stipraus streso nepatiria ($49,9 \pm 4,61$ balo).

Kasdieniai rūpesčiai. Vertinant tiriamų motinų streso lygį „Kasdinių rūpesčių“ skale nustatyta, kad streso lygio vidurkis siekė $52,4 \pm 12,9$ balo (mažiausią stresą patiriančių tiriamųjų balas buvo 26, stipriausią – 79 balai). Nagrinėjant kitus veiksmus, galinčius turėti įtakos motinų vidinei darnai (tokius kaip vaikų skaičius šeimoje, komplikacijos gimdymo metu, nėštumo nutraukimai praеityje, gimdymo būdas, motinų išsilavinimas, šeiminei padėtis, gyvenamoji vieta), reikšmingų skirtumų nenustatyta.

Motinos darna su kūdikiu. Apklausos metu buvo nustatyta, kad motinų darnos su kūdikiu vidurkis buvo $54,4 \pm 6,27$ balo (žemiausias balas – 32, aukščiausias – 64). Nustatyta, kad darnos su kūdikiu mažiausias ir aukščiausias balas bei

1 pav. Motinų vidinės darnos ir darnos su kūdikiu sąsajos

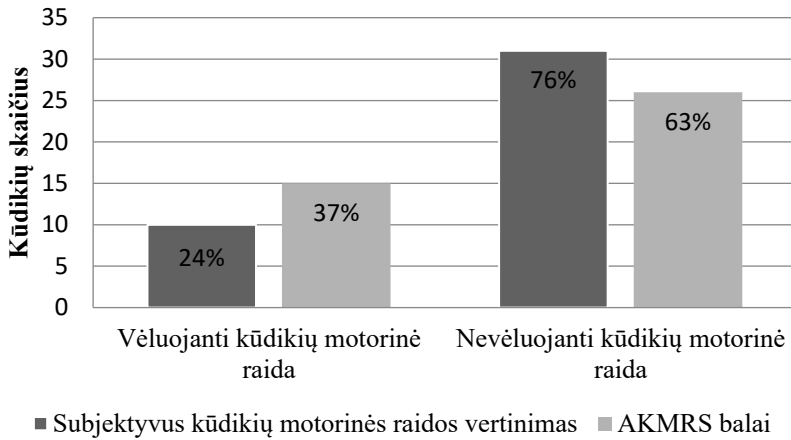
vidurkis yra aukštesni, lyginant su motinų vidine darną. Taip pat 40 iš 41 apklausoje dalyvavusių motinų savo vidinę darną įvertino žemiau, nei jų darną su kūdikiu. Atliekant duomenų analizę buvo nustatyta, kad motinų, turinčių žemą darnos su kūdikiu balą, vidinės darnos vidurkis buvo reikšmingai ($p = 0,003$) mažesnis ($43,6 \pm 8,02$ balo) nei tų, kurių darną su kūdikiu buvo aukšta ($50,1 \pm 4,34$ balo).

Motinos, pasižyminčios aukšta vidine darną, turėjo ir aukštą darną su kūdikiu ($r = 0,72$) (1 pav.).

Kūdikių motorinė raida. Pildant apklausos anketą tiriamosios turėjo atsakyti, ar, jų manymu, kūdikių motoriniai įgūdžiai atitinka jo amžiui būdingus įgūdžius ir pagrįsti savo atsakymą. Trisdešimt viena motina (76%) atsakė, kad jos kūdikio raida neatsilieka nuo normos. Tuo tarpu dešimt (24%) pažymėjo, kad atsilieka.

Nustatyta, kad dvidešimt šešių (63%) kūdikių, kurių motorinė raida, naudojant AKMR skalę, siekė 50 procentilių ir daugiau, t. y. nevelavo, tačiau penkiolikos (37%) kūdikių motorinė raida buvo įvertinta žemiau 50 procentilės. Kūdikių subjektyvaus vertinimo, kurį atliko jų mamos, bei gautų AKMRS balų rodiklio palyginimas pavaizduotas 2 paveiksle. Dviejų motorinės raidos įvertinimų rodiklių atitikčiai nustatyti buvo naudojamas *Kappa* koeficientas, kuris palygina faktinį sutapimų dažnį su tikėtiniu sutapimų dažniu. Tyrimo rezultatai parodė, kad kūdikių subjektyvaus vertinimo bei AKMR skalės rodiklio sutapimas yra pakankamas ($\kappa = 0,42$), todėl galima teigti, kad didžiosios daugumos apklausoje dalyvavusių motinų subjektyvus kūdikio motorinės raidos vertinimas sutapo su AKMRS vertinimu.

Kūdikių motorinės raidos vertinimo duomenys buvo analizuojami ir lyginami tarp kūdikių, kurių motinų vidinė darną yra aukšta (t. y. ≥ 55), ir tų, kurių vidinės darnos lygis buvo žemas (< 55 balai). Lyginant motorinės raidos balų rodiklį

2 pav. Kūdikių subjektyvaus vertinimo ir motorinės raidos pagal AKMRS sąsajos

tarp kūdikių, kurių motinų vidinės darnos lygis buvo žemas, ir tarp tų, kurių vidinės darnos lygis buvo aukštas, statistiškai reikšmingo skirtumo nebuvo pastebėta. Lyginant vidinės darnos balų vidurkį tarp motinų, kurios nurodė, kad jų kūdikių motorinė raida vėluoja, ir tarp tų motinų, kurios nurodė, kad nevėluoja, taip pat nebuvo pastebėta statistiškai reikšmingo skirtumo. Motinų subjektyvus jų kūdikių motorinės raidos vertinimas nepriklausė nuo jų vidinės darnos lygio.

REZULTATŲ APTARIMAS

Šio tyrimo tikslas buvo nustatyti motinų vidinės darnos lygį, motinų darnos su kūdikiu lygį ir išanalizuoti sąsajas su kūdikių motorinės raidos lygiu. Yra žinoma, kad motinos psichinė sveikata yra svarbus veiksnys, lemiantis kūdikio socialinį, fiziologinį bei emocinį vystymąsi. Psichologinės problemos, tokios kaip motinos depresija ar nerimo sutrikimai jau ilgą laiką yra tiriami ir moksliniuose šaltiniuose aprašomi kaip rizikos veiksniai, galintys paveikti kūdikio motorinę raidą pirmaisiais gyvenimo metais (Gete et al., 2019).

Analizuojant anketavimo metu gautus duomenis buvo siekiama nustatyti, nuo kokių veiksnių gali priklausyti motinų vidinės darnos jausmas. Tyrimo rezultatai parodė, kad motinos vidinė darba statistiškai reikšmingai siejosi su motinų patiriamu stresu. Panašų rezultatą aprašė ir I. Hildingsson'as savo straipsnyje (2017), pastebėjęs, kad stresas neigiamai koreliuoja su vidine darba. Pasak straipsnio autorių, vidinės darnos nustatymas ankstyvojo nėštumo metu gali padėti motinoms išvengti stipraus streso gimus kūdikiui. M. Huhtala su bendraautoriais (2014) priė-

jo prie išvados, kad motinos depresijos simptomai ir abiejų tėvų patiriamas stresas kelia ikimokyklinio amžiaus vaikų sulėtėjusios socialinės bei elgesio raidos riziką, tuo tarpu motinos aukštas vidinės darnos jausmas tą riziką mažina.

Vertinant tyrimo duomenis, buvo nustatytas stiprus koreliacinis ryšys tarp motinų vidinės darnos ir motinų darnos su kūdikiu. Taip pat analizuojant duomenis pastebėta, kad motinos darna su kūdikiu buvo stipresnė, negu pačios motinos vidinė darna. Tokia koreliacija nustatyta ir D. Juodienės (2007) atliktame tyrime. Pasak jos, vidinės darnos jausmas siejamas su išsilavinimu – aukštesnio išsilavinimo siekiančios moterys pasižymi smalsumu, stengiasi surasti atsakymus į kylančius klausimus, moka atrasti patikimos informacijos, ir tai gali turėti įtakos motinos požiūriui į kūdikį, jo poreikių supratimui ir tenkinimui. Visgi analizuojant mūsų tyrimo rezultatus statistiškai reikšmingos sąsajos tarp išsilavinimo ir motinų vidinės darnos neaptikta. D. Juodienės (2007) tyrimo rezultatai parodė, kad motinų vidinė darna reikšmingai priklausė nuo to, ar kūdikis buvo planuotas. Taip pat ji nurodo, kad gimdymo eiga yra reikšmingas veiksnys, susijęs su motinos vidine darna. Tačiau mūsų tyrimo rezultatai rodo, kad tarp apklausoje dalyvavusių motinų vidinės darnos jausmo ir anksčiau paminėtų veiksnių statistiškai reikšmingų sąsajų nebuvo.

S. Ferguson (2016) savo straipsnyje pabrėžė, kad nėštumo metu turi būti skiriamas ypatingas dėmesys moterų vidinės darnos jausmo stiprinimui, nes jos atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad moterims, turinčioms stiprią vidinę darną, gimdymo metu rečiau atliekamas cezario pjūvis, lyginant su moterimis, kurių vidinės darnos jausmas yra žemas. Mes, tyrimo metu lygindami vidinės darnos balų sumą tarp tų motinų, kurioms buvo atliktas cezario pjūvis, ir tų, kurioms nebuvo, statistiškai reikšmingo skirtumo nenustatėme. Nebuvo reikšmingo skirtumo tarp motinų, turėjusių komplikacijas gimdymo metu, ir komplikacijų nuturėjusių vidinės darnos balų, o S. Ferguson su bendraautorais (2016) tyrime priėjo prie išvados, kad komplikacijos gimdymo metu bei nepasitenkinimas gimdymu mažina vidinės darnos jausmą.

Motinos žinios ir mokėjimas tinkamai įvertinti savo kūdikio raidą yra labai svarbūs auginant ir ugdant kūdikį. K. Y. Huang³as su bendraautorais (2005) teigia, kad motinos, turinčios daugiau žinių apie kūdikio raidą ir mokančios tinkamai įvertinti kūdikio raidos etapus, linkusios daugiau skirti dėmesio ir bendrauti su kūdikiu, todėl tokių kūdikių kognityvinė raida būna geresnė, lyginant su kūdikiais, kurių motinos tokių žinių turi nepakankamai. Mūsų tyrime buvo lyginami motorinės raidos balai (pagal AKMRS) tarp kūdikių, kurių motinų manymu raida atsilieka nuo normos, ir tų, kurių motinų manymu motorinė raida atitinka chronologinį amžių. Gauti rezultatai parodė, kad daugumos motinų subjektyvus kūdikių motorinės raidos įvertinimas sutapo su gautais AKMRS balais.

Prieš atlikdami tyrimą tikėjomės, kad kūdikių motorinės raidos subjektyvus vertinimas priklausys nuo jų motinų vidinės darnos lygio, tačiau tai nepasitvirtino. Silpnas vidinės darnos jausmas yra siejamas su stresu ir vadinamas depresijos prediktoriumi (Kovi et al., 2017). Todėl negalima atmesti galimybės, kad vidinės darnos jausmas, turėdamas stiprią įtaką motinų psichologinei sveikatai, gali paveikti ir kūdikio vystymąsi. Ateityje reikėtų praplėsti tyrimus su didesne motinų imtimi ir palyginti, ar jaunesniojo amžiaus motinos su mažesne gyvenimiška patirtimi turi vienodą vidinės darnos ir darnos su kūdikiu lygį.

IŠVADOS

Motinių vidinės darnos balų vidurkis siekė žemą vidinės darnos lygį. Motinų vidinei darnai laikotarpiu po gimdymo statistiškai reikšmingą įtaką turėjo tik stresas. Motinų darna su kūdikiu buvo aukštesnė nei motinų vidinė darna. Nors dauguma apklaustų motinų įvertino savo kūdikio raidą kaip normalią, 24% respondenčių pažymėjo, kad jų kūdikių motorinė raida atsilieka nuo normos. Daugumos motinų subjektyvus kūdikio motorinės raidos įvertinimas sutapo su motorinės raidos vertinimu pagal *Alberta* motorinės raidos skalę, be to, motinų vidinė darna neturėjo reikšmingų sąsajų su subjektyviu kūdikių motorinės raidos vertinimu.

Finansavimas: nėra.

Interesų atskleidimas: nėra.

LITERATŪRA

- Bauer, G. F., Roy, M., Bakibinga, P. et al. (2020). Future directions for the concept of salutogenesis: A position article. *Health Promotion International*, 35 (2), 187–195.
- Crnic, K. A., Greenberg, M. T. (1990). Minor parenting stresses with young children. *Child Development*, 61, 1628–1637.
- del-Pino-Casado, R., Espinosa-Medina, A., López-Martínez, C., Orgeta, V. (2019). Sense of coherence, burden and mental health in caregiving: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 242, 14–21.
- Eriksson, M., Lindström, B. (2005). Validity of Antonovsky's sense of coherence scale: A systematic review. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 59 (6), 460–466.
- Ferguson, S., Browne, J., Taylor, J., Davis, D. (2016). Sense of coherence and women's birthing outcomes: A longitudinal survey. *Midwifery*, 34, 158–165.
- Gete, S., Calderon-Margalit, R., Grotto, I., Ormoy, A. (2019). A comparison of the effects of maternal anxiety and depression on child development. *European Journal of Public Health*, 29 (Suppl. 4), ckz185–275.
- Hildingsson, I. (2017). Sense of coherence in pregnant and new mothers – A longitudinal study of a national cohort of Swedish speaking women. *Sexual & Reproductive Healthcare*, 11, 91–96.
- Huang, K. Y., Caughy, M. O. B., Genevro, J. L., Miller, T. L. (2005). Maternal knowledge of child development and quality of parenting among White, African-American and Hispanic mothers. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 26 (2), 149–170.
- Huhtala, M., Korja, R., Lehtonen, L. et al. (2014). Associations between parental psychological well-being and socio-emotional development in 5-year-old preterm children. *Early Human Development*, 90 (3), 119–124.

- Juodienė, D. (2007). *Motinos vidinės darnos ir motinos darnos su kūdikiu sąsajos: magistro diplominis darbas*. Kaunas: Lietuvos sveikatos mokslų universitetas.
- Kerstis, B., Engström, G., Edlund, B., Aarts, C. (2013). Association between mothers' and fathers' depressive symptoms, sense of coherence and perception of their child's temperament in early parenthood in Sweden. *Scandinavian Journal of Public Health*, 41 (3), 233–239.
- Kövi, Z., Odler, V., Gacsályi, S. et al. (2017). Sense of coherence as a mediator between personality and depression. *Personality and Individual Differences*, 114, 119–124.
- Markūnienė, E. (2003). *Medicininiai, psichologiniai kūdikių žindymo veiksniai: daktaro disertacija*. Kaunas: KMU.
- Mittelmark, M. B., Sagy, S., Eriksson, M. et al. (2017). *The Handbook of Salutogenesis*. Springer Nature.
- Piper, M. C., Pinnell, L. E., Darrah, J., Maguire, T., Byrne, P. J. (1992). Construction and validation of the Alberta Infant Motor Scale (AIMS). *Canadian Journal of Public Health = Revue Canadienne De Sante Publique*, 83, S46–50.
- Radzevič, V., Veniūtė-Jakubauskienė, M., Raistenskis, J., Stukas, R. (2019). Psychosocialinių veiksnių įtaka motinos depresiškumui laikotarpiu po gimdymo ir vaiko raidai pirmaisiais gyvenimo metais. *Visuomenės sveikata*, 85, 15–21.
- Sekizuka, N., Nakamura, H., Shimada, K. et al. (2006). Relationship between sense of coherence in final stage of pregnancy and postpartum stress reactions. *Environmental Health and Preventive Medicine*, 11 (4), 199–205.
- Soares, H., Barbieri-Figueiredo, M., Pereira, S., Silva, M., Furtos, M. (2018). Parents attending to nurse visits and birth age contribute to infant development: A study about the determinants of infant development. *Early Human Development*, 122, 15–21.
- Stewart, D. E., Vigod, S. N. (2019). Postpartum depression: Pathophysiology, treatment, and emerging therapeutics. *Annual Review of Medicine*, 70, 183–196.

RELATIONSHIP BETWEEN SUBJECTIVE EVALUATION OF MATERNAL SENSE OF COHERENCE AND INFANT MOTOR DEVELOPMENT

Viktorija Sytnikova¹, Veslava Radzevič^{1,2}, Lina Budrienė^{1,2}, Juozas Raistenskis^{1,2}, Vilma Dudonienė³

Vilnius University¹

Children's Hospital, Santara Clinic Branch of Vilnius University Hospital²

Lithuanian Sports University³

ABSTRACT

Background. Depressive mothers are less interested in the development of the infant and therefore have less knowledge about infant's development. It can affect mother's attitude towards the infant. Many sources state that a poor sense of coherence (SOC) is associated with increased stress, also SOC is one of the risk factors for depression. So, there is possibility that mother's SOC can affect motor development of infant.

Aim. The aim of the study was to evaluate relationship between subjective evaluation of maternal sense of coherence and infant motor development.

Methods. Forty-one mothers were surveyed by five questionnaires: sociodemographic block, Sense of Coherence Scale, Coherence with a baby scale, Daily hassles scale, and Alberta Infant Motor Scale, which was modified into a questionnaire to allow mothers independently evaluate their baby's motor development.

Results. According to the study, mothers under severe stress had a statistically significant lower mean score of SOC (44.9 ± 7.89) compared to mothers who did not experience severe stress (49.9 ± 4.61) ($p = 0.01$). A strong correlation was observed between maternal sense of coherence and coherence with the baby ($r = 0.72$; $p = 0.003$). Subjective evaluation of infants' motor development done by their mothers did not depend on the Sense of Coherence ($r = 0.13$; $p = 0.14$). There was no significant relationship between motor development of infants and maternal Sense of Coherence ($r = 0.03$; $p = 0.40$).

Conclusion. Mothers with a strong sense of coherence also had strong coherence with the infant. Maternal Sense of Coherence had no statistically significant relationship with the baby's motor development.

Keywords: sense of coherence, mother's coherence with infant, postpartum depression, motor development.

Gautas 2020 09 04

Priimtas 2020 11 05